

Mały Przedsiębiorca-innowacyjny program wychowania przedszkolnego

NARODOWA
STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Wioletta Poźniak-Bartkowiak

„Mały Przedsiębiorca”

Program wychowania przedszkolnego,
poszerzony o treści dotyczące przedsiębiorczości,
dla dzieci od 3 do 6 lat

Mały Przedsiębiorca-innowacyjny program wychowania przedszkolnego

Spis treści:

1. Wstęp.....	3
2. Podstawy teoretyczne programu.....	5
3. Cele wychowania.....	8
4. Założenia programowe	13
5. Treści i umiejętności.....	19
6. Procedury osiągnięcia celów.....	19
7. Obserwacja i diagnoza przedszkolna.....	22
8. Obudowa metodyczna.....	24
9. Notes.....	27

Mały Przedsiębiorca-innowacyjny program wychowania przedszkolnego

1. Wstęp

Program „Mały przedsiębiorca” jest wynikiem kilkuletnich przemyśleń związanych z prowadzeniem własnego biznesu. Poprzednie pokolenie, to osoby, których nie uczono w szkołach przedsiębiorczości i wszystko, co udało nam się w tym zakresie osiągnąć, to obserwacje otoczenia i praca własna, poparta szukaniem odpowiedzi na pytanie jak skutecznie poprowadzić własny biznes, aby osiągnąć sukces? Aby ten sukces nie był tylko naszym osobistym sukcesem ale również sukcesem współpracowników? W jaki sposób znaleźć równowagę pomiędzy życiem zawodowym, a rodzinnym?

Próby odpowiedzi na te pytania utwierdziły mnie w przekonaniu, że działania edukacyjne w zakresie przedsiębiorczości należy rozpocząć w jak najmłodszym wieku. Dlatego też głównym celem programu jest szerzenie tej wiedzy już od najwcześniejszych lat. Wiek przedszkolny jest dobrym momentem na rozpoczęcie takiej edukacji.

Przedsiębiorczość jest tu rozumiana jako zespół cech, potrzebnych do bycia w przyszłości człowiekiem przedsiębiorczym w myśl przysłowia: „Czym skorupka za młodu nasiąknie, tym na starość trąci.”

Przyswojenie wiedzy o podstawowych zagadnieniach ekonomicznych, finansowych i marketingowych może przeciwdziałać bezradności i nieumiejętnemu poruszaniu się w panujących realiach gospodarczych oraz przyczynić się do kształtowania postawy świadomego konsumenta i obywatela.

Inspiracją do jego napisania była wciąż aktualna pedagogika Marii Montessori oraz doświadczenia dydaktyczno-wychowawcze, związane z wieloletnią pracą pedagogiczną. Inspiracje zaczerpnięte zostały z obserwacji doświadczeń znanych współczesnych pedagogów. Szczególne znaczenie miały osiągnięcia pedagogiczne Joanny Białobrzeskiej.

Joannę Białobrzeską odkryłam w czwartym roku mojej pracy zawodowej. Jej propozycje wydały mi się wówczas nowatorskie, mądre, nierozmijające się ze współczesnym życiem i dające możliwość poszukującemu nauczycielowi modyfikacji i dostosowywania metod do dziecka, z którym się aktualnie pracuje.

Mały Przedsiębiorca-innowacyjny program wychowania przedszkolnego

Pedagogikę Marii Montessori odkryłam później, kiedy poczułam się pewnie jako nauczyciel i zauważyłam, jak wiele uczę się od dzieci, z którymi przebywam na co dzień. A idąc dalej-jak wiele one uczą się od siebie nawzajem i jaką moc sprawczą im to daje.

W moim programie można odnaleźć nawiązania do pomysłów pedagogiki Marii Montessori oraz tych, które poznawałam dzięki pracy z programami Joanny Białobrzskiej.

Opracowania tego programu podjęłam się ze względu na własne potrzeby związane z codzienną pracą, którą wykonuję jako właścicielka i dyrektor niepublicznych placówek edukacyjnych: przedszkola i szkoły podstawowej Ślimaczek w Zielonej Górze.

Program wychowania przedszkolnego „Mały przedsiębiorca” przeznaczony jest dla dzieci w wieku od 3 do 6 lat. Jego treść odwołuje się do obowiązującej podstawy programowej wychowania przedszkolnego¹. W trosce o rozwój dzieci zaleca się;

- co najmniej 1/5 czasu pobytu dziecka w przedszkolu przeznaczyć na zabawę swobodną lub/i przy współudziale nauczyciela;
- co najmniej 1/5 w przypadku dzieci starszych i 1/4 w przypadku dzieci młodszych przeznaczyć na pobyt na placu zabaw, boisku, parku przy jednoczesnym organizowaniu zabaw, zajęć ruchowych, sportowych, gier i prac porządkowych, ogrodniczych i gospodarskich oraz obserwacji przyrody;
- najwyżej 1/5 czasu przeznacza się na zajęcia dydaktyczne, realizowane według wybranego przez przedszkole programu wychowania przedszkolnego;
- 2/5 czasu do dyspozycji nauczyciela z uwzględnieniem czynności samoobsługowych, opiekuńczych, organizacyjnych.

¹ Podstawa programowa wychowania przedszkolnego dla przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz innych form wychowania przedszkolnego. Załącznik do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. (poz. 977)

Mały Przedsiębiorca-innowacyjny program wychowania przedszkolnego

2. Podstawy teoretyczne programu

Program „Mały Przedsiębiorca” w swoich założeniach programowych odwołuje się do **filozofii progresywizmu** - teorii edukacyjnej opartej na koncepcjach naturalistycznych i pragmatycznych, skoncentrowanych na potrzebach i zainteresowaniach dziecka, w której rozwój dziecka jest wynikiem jego własnej aktywności. Progresywizm jako filozofia leżąca u podstaw edukacji, wskazuje na jej społeczne znaczenie umożliwiające postęp w wyniku ciągłej rekonstrukcji tradycji w świetle bieżących doświadczeń. Podążanie za zmianą, reagowanie na pojawiające się problemy i zdolność do nieschematycznego radzenia sobie w nowych sytuacjach, to idee silnie zakorzenione w progresywizmie. Dlatego właśnie przedstawiany program wychowania jest budowany na fundamencie progresywizmu.

Definiując przedsiębiorczość nie można zapomnieć o kształtowaniu **postaw świadomego obywatela** - a więc człowieka świadomie podejmującego decyzje i dokonującego wyborów, mającego wiedzę o odpowiedzialności połączonej z obywatelskim działaniem. To także wiedza na temat umiejętnego współdziałania w grupie, która w dalszym życiu powinna przenieść się na działania na rzecz społeczności lokalnej. Nadrzędnym celem edukacji progresywistycznej, jest wychowanie osób o postawach pożądanym w demokratycznym państwie.

Nie można również zapomnieć o kształtowaniu **postawy świadomego konsumenta**, znającego i umiejącego egzekwować swoje prawa konsumenckie, wywierając tym samym wpływ na podnoszenie jakości usług i produktów.

Podejście progresywistyczne w procesie nauczania cechuje **interdyscyplinarność**. Oznacza to, że dziecko, w celu rozwiązania problemu, wykorzystuje wiedzę z kilku różnych dziedzin nauki. Wychodząc z takiego założenia jednoznacznie nakreśla się **rola nauczyciela** w procesie edukacji. Nauczyciel progresywista ogranicza swoją rolę do przewodnika, tym samym rezygnuje z kreacji swojej osoby jako najważniejszej w grupie.

Mały Przedsiębiorca-innowacyjny program wychowania przedszkolnego

Podstawę psychologiczną programu „Mały Przedsiębiorca” stanowi **konstruktywizm**. W myśl konstruktywizmu wiedza jest tworzona przez samą jednostkę. Największą wartość ma wiedza zdobyta na drodze szukania i osiągnięcia, dzięki działaniu i osobistemu doświadczeniu. Wychodząc z takiego założenia, szczególne znaczenie przypisuje się myśleniu problemowemu.

Idee konstruktywizmu stanowią obiecującą perspektywę dla współczesnej edukacji. Są bowiem przeciwwagą dla pedagogiki schematów i wzorów sztywnych, jednolitych rozwiązań metodycznych, w których surowy nauczyciel jest jedynym źródłem wiedzy, często bezrefleksyjnie włączanej do głowy ucznia. Respektowanie postulatów konstruktywistów w przedstawionym programie wiąże się z odejściem od mającego behawiorystyczny rodowód transmisyjnego modelu wiedzy na rzecz modelu interakcyjnego, opartego na **aktywności badawczej dzieci**.

Dobór treści z różnych dziedzin wiedzy nie jest uzasadniany zawartością programu, lecz autentycznymi zainteresowaniami poznawczymi dzieci, a czynności uczenia się są osadzone w kontekście ich wiedzy osobistej. W ujęciu konstruktywistycznym zmienia się również rola nauczyciela. Z osoby przekazującej niepodważalną i jedynie słuszną wiedzę staje się organizatorem sytuacji edukacyjnych, stwarzającym dzieciom możliwości działań poznawczych. Jego rolą jest pielęgnowanie i wzmacnianie naturalnej ciekawości ucznia, zachęcanie do prezentowania własnych przekonań, inspirowanie do dialogu. Rolą nauczyciela jest także pomoc dziecku w przeniesieniu wiedzy „z zewnątrz”, do „wewnątrz”, czyli nadanie jej wymiaru osobistego.

Organizowanie edukacji w duchu konstruktywizmu daje nadzieję na kształtowanie człowieka wielowymiarowego, twórczego, samodzielnego w myśleniu, z głową pełną pomysłów, rozbudzoną wyobraźnią przestrzenną i ciekawością świata. I właśnie dlatego teoria ta, jako cel edukacji dzieci w wieku przedszkolnym, doskonale uzasadnia zagadnienia związane z elementami przedsiębiorczości. W ten sposób w uczeniu się ważniejszy aniżeli ostateczny efekt w postaci zasobu wiedzy i wymiernych osiągnięć dziecka, staje się sam proces uczenia się – refleksja, interpretacja, dochodzenie do prawdy, rozwiązywanie problemów.

Mały Przedsiębiorca-innowacyjny program wychowania przedszkolnego

W myśl poglądów Brunera² uczeń sam ma sprawować kontrolę nad własną aktywnością poznawczą, lecz jednocześnie swoje zadania realizuje w grupie rówieśniczej, we wspólnocie osób uczących się. Zachowuje w ten sposób zarówno własną indywidualność, jak i tożsamość kulturową.

Zadaniem współczesnej edukacji jest stawianie dziecka w nowych dla niego sytuacjach problemowych wywołujących konflikt poznawczy. Uczenie się nie polega bowiem na podejmowaniu działania, zgodnie z modelem zasugerowanym przez nauczyciela, ale na własnym swobodnym poszukiwaniu wiedzy i zdobywaniu doświadczeń przez dziecko, w środowisku sprzyjającym poznawaniu. Zmiana rozwojowa zachodząca w człowieku jest efektem interakcji i negocjacji społecznych oraz indywidualnego zaangażowania w nadawanie znaczeń poznawanej rzeczywistości. Współczesna dydaktyka uwzględnia naturalne dążenie człowieka do aktywnego poznawania, w nawiązaniu do wiedzy uprzedniej.

Prezentowany program wychowania ma na celu działanie skierowane na rozwiązywanie problemów. Jest to działanie celowe, umożliwiające postęp w rozwoju społecznym i intelektualnym dziecka.

Program uwzględnia także zmiany zachodzące we współczesnej edukacji, która wygląda inaczej niż ta, którą pamiętamy z własnych szkolnych doświadczeń. Na zmianę wpłynęły nie tylko nowe odkrycia w zakresie mechanizmów decydujących o tym, w jaki sposób człowiek się uczy, ale również niebywały i nieustanny **rozwój technologii informacyjnej**, który niezwykle ekspansywnie wdziera się w życie współczesnego człowieka, i który zdecydowanie zmienia sposób funkcjonowania ludzi, również tych najmłodszych.

Żyjemy w czasach niezwykle dynamicznych zmian obejmujących wszystkie obszary ludzkiej egzystencji. Różnorodność zachodzących przemian, ich intensywność stawia przed współczesnym pokoleniem zarówno przedszkolaków, nauczycieli jak i rodziców, nowe wymagania związane z permanentnym dostosowywaniem się do nowych warunków edukacji, dającej możliwość pomyślnego funkcjonowania w ciągle zmieniającej się rzeczywistości.

² J. Bruner „Kultura Edukacji”; 2010

Mały Przedsiębiorca-innowacyjny program wychowania przedszkolnego

3. Cele wychowania

Podstawa programowa wychowania przedszkolnego zakłada, że celem wychowania jest:

- wspomaganie dzieci w rozwijaniu uzdolnień oraz kształtowanie czynności intelektualnych potrzebnych im w codziennych sytuacjach i w dalszej edukacji;
- budowanie systemu wartości, w tym wychowywanie dzieci tak, żeby lepiej orientowały się w tym, co jest dobre, a co złe;
- kształtowanie u dzieci odporności emocjonalnej koniecznej do racjonalnego radzenia sobie w nowych i trudnych sytuacjach, w tym także do łagodnego znoszenia stresów i porażek;
- rozwijanie umiejętności społecznych dzieci, które są niezbędne w poprawnych relacjach z dziećmi i dorosłymi;
- stwarzanie warunków sprzyjających wspólnej i zgodnej zabawie oraz nauce dzieci o zróżnicowanych możliwościach fizycznych i intelektualnych;
- troska o zdrowie dzieci i ich sprawność fizyczną; zachęcanie do uczestnictwa w zabawach i grach sportowych;
- budowanie dziecięcej wiedzy o świecie społecznym, przyrodniczym i technicznym oraz rozwijanie umiejętności prezentowania swoich przemyśleń w sposób zrozumiały dla innych;
- wprowadzenie dzieci w świat wartości estetycznych i rozwijanie umiejętności wypowiedzania się poprzez muzykę, małe formy teatralne oraz sztuki plastyczne;
- kształtowanie u dzieci poczucia przynależności społecznej (do rodziny, grupy rówieśniczej i wspólnoty narodowej) oraz postawy patriotycznej;
- zapewnienie dzieciom lepszych szans edukacyjnych poprzez wspieranie ich ciekawości, aktywności i samodzielności, a także kształtowanie tych wiadomości i umiejętności, które są w edukacji szkolnej.

Mały Przedsiębiorca-innowacyjny program wychowania przedszkolnego

Cele ogólny programu to:

- wdrażanie idei przedsiębiorczości wśród dzieci w wieku przedszkolnym poprzez budowanie pozytywnego obrazu własnej osoby, poznawania świata na podstawie poznania polisensorycznego, doświadczania i eksperymentowania;
- poznawanie wartości uniwersalnych, takich jak: uczciwość, współpraca, przyjaźń, pasja, szczerść, tolerancja, miłość, gotowość niesienia pomocy, prawdomówność, na których opiera się życie każdego człowieka;
- wdrażanie do zachowań akceptowanych społecznie poprzez poznawanie zasad savoir-vivru;
- ukształtowanie systemu wiadomości i umiejętności potrzebnych dziecku do poznawania i rozumienia świata, radzenia sobie w codziennych sytuacjach oraz kontynuowania nauki w szkole podstawowej.

Cele szczegółowe programu:

Dziecko:

1. staje się samodzielne;
2. staje się współodpowiedzialne;
3. rozwiązuje problemy;
4. współdziała i współpracuje z innymi, przy jednoczesnym zachowaniu swojej odrębności;
5. rozwija swoją fantazję, kreatywność;
6. jest twórcze;
7. ma możliwość wyboru i umiejętnie z niej korzysta;
8. umie planować swoją zabawę;
9. wie, co to jest skarbonka, konto bankowe, cena, bankomat, kasa fiskalna;
10. zna zalety oszczędzania;
11. zna podstawowe wartości i stosuje je w życiu;
12. zna i stosuje podstawowe zasady savoir-vivre.

Mały Przedsiębiorca-innowacyjny program wychowania przedszkolnego

Cele przedmiotowe:

Podstawą wszelkich działań człowieka jest jego własna aktywność. Jeśli chcemy aby dziecko się czegoś nauczyło, musi mieć możliwość dotykania, eksperymentowania i popełniania błędów, z których będzie mogło wyciągać wnioski. Tak więc, aby osiągnąć zamierzone cele wychowania, umiejętności dziecka ujęte w podstawie programowej w 15 obszarach zostały zgrupowane w 3 główne edukacje /edukacja emocjonalna, savoir-vivre, I.T./, w których skład wchodzi pięć rodzajów aktywności: społeczna, zdrowotna, umysłowa, artystyczna, przyrodnicza, poszerzonych o zagadnienia z pedagogiki M. Montessori i przedsiębiorczości:

EDUKACJA EMOCJONALNA				
<i>Ślimaczek Monetka w mieście emocji</i>				
1.	Rodzaj aktywności	Obszar z podstawy programowej	Zagadnienia z pedagogiki M. Montessori	Zagadnienia z przedsiębiorczości
2.	aktywność społeczna	1,2,15	-ćwiczenia praktycznego dnia	-jaki jestem; -jak wyglądam; -umiejętność dbania o siebie; -umiejętność dbania o otoczenie, w którym przebywam; -rozpoznawanie stanów emocjonalnych oraz sposób radzenia sobie z nimi;
3.	aktywność zdrowotna	5,6	-wychowanie dla kultury życia	-rozpoznawanie stanów emocjonalnych oraz sposób radzenia sobie z nimi; -mocne i słabe strony; -wiara we własne możliwości; -potencjał sprawczy.

Mały Przedsiębiorca-innowacyjny program wychowania przedszkolnego

SAVOIR-VIVRE				
<i>Ślimaczek Monetka i Jego przyjaciele</i>				
1.	Rodzaj aktywności	Obszar z podstawy programowej	Zagadnienia z pedagogiki M. Montessori	Zagadnienia z przedsiębiorczości
2.	aktywność umysłowa	3,14	-edukacja językowa	-zasady dobrego wychowania; -autoprezentacja; -wartości
			-wychowanie religijne /ekumenizm/	-wartości
3.	aktywność artystyczna	7,8,9	-wychowanie przez sztukę;	-rozbudzenie zainteresowania sztuką;
			-kształcenie zmysłów	-sztuka jako forma relaksacji -sztuka jako forma wyrażania stanów emocjonalnych;

I.T.				
<i>Ślimaczek Monetka i Jego przyjaciele poznają świat</i>				
1.	Rodzaj aktywności	Obszar z podstawy programowej	Zagadnienia z pedagogiki M. Montessori	Zagadnienia z przedsiębiorczości
2.	aktywność umysłowa	4,13,10	-edukacja językowa	-zagrożenia związane z korzystaniem z internetu; -ochrona danych osobowych; -netykieta; -budowa komputera; -sieć internetowa; -historia pieniądza; -nominały monet; -znaczenie pojęcia kupno-sprzedaż; -rodzaje sklepów; -sposoby oszczędzania; -sposoby przechowywania pieniędzy; -reklama i jej rola w

Mały Przedsiębiorca-innowacyjny program wychowania przedszkolnego

				naszym życiu;
3.	aktywność przyrodnicza	11,12	-wychowanie dla kultury życia	-zagadnienia ekologiczne;

W celu ułatwienia korzystania z programu wychowania przedszkolnego „Mały Przedsiębiorca”, przytaczam poniżej obszary z podstawy programowej wychowania przedszkolnego:

Obszar 1. Kształtowanie umiejętności społecznych dzieci: porozumiewanie się z dorosłymi i dziećmi, zgodne funkcjonowanie w zabawie i w sytuacjach zadaniowych.

Obszar 2. Kształtowanie czynności samoobsługowych, nawyków higienicznych i kulturalnych. Wdrażanie dzieci do utrzymywania ładu i porządku.

Obszar 3. Wspomaganie rozwoju mowy.

Obszar 4. Wspieranie dzieci w rozwijaniu czynności intelektualnych, które stosują w poznawaniu i rozumieniu siebie oraz swojego otoczenia.

Obszar 5. Wychowanie zdrowotne i kształtowanie sprawności fizycznej dzieci.

Obszar 6. Wdrażanie dzieci do dbałości o bezpieczeństwo własne oraz innych.

Obszar 7. Wychowanie przez sztukę – dziecko widzem i aktorem.

Obszar 8. Wychowanie przez sztukę – muzyka i śpiew, pąsy i taniec. **Obszar 9.** Wychowanie przez sztukę – różne formy plastyczne.

Obszar 9. Wychowanie przez sztukę-różne formy plastyczne.

Obszar 10. Wspomaganie rozwoju umysłowego dzieci poprzez zabawy konstrukcyjne, budzenie zainteresowań technicznych.

Obszar 11. Pomaganie dzieciom w rozumieniu istoty zjawisk atmosferycznych i w unikaniu zagrożeń.

Obszar 12. Wychowanie dla poszanowania roślin i zwierząt.

Obszar 13. Wspomaganie rozwoju intelektualnego dzieci z edukacją matematyczną.

Mały Przedsiębiorca-innowacyjny program wychowania przedszkolnego

Obszar 14. Kształtowanie gotowości do nauki czytania i pisanie.

Obszar 15. Wychowanie rodzinne, obywatelskie i patriotyczne.

4. Założenia programowe

Założenia programowe „Małego Przedsiębiorcy” opierają się na odpowiedzi na pytanie dotyczące kompetencji, jakie powinien posiadać współczesny człowiek. Kompetencji, które będą decydowały o jego przyszłości, przygotowujące go do dorosłego życia oraz stanowiące podstawę dla dalszej nauki i życia zawodowego. **Kompetencje**, uznawane współcześnie za kluczowe mają zapewnić każdemu człowiekowi możliwość osobistej samorealizacji, aktywność i spójność społeczną oraz stworzyć warunki do uzyskania szans na zdobycie zatrudnienia w społeczeństwie wiedzy, przy uwzględnieniu wielorakich kompetencji indywidualnych. Biorąc pod uwagę dynamikę rozwoju nauki oraz przemian społecznych i gospodarczych określa się „nowe umiejętności podstawowe” o strategicznym znaczeniu oraz akcentuje się, że ich nabycie ma umożliwić uczenie się przez całe życie, zapewniając dorosłym możliwość rozwijania i aktualizowania zdobytych wcześniej kompetencji kluczowych.

Określono osiem kompetencji kluczowych, wśród których znalazły się:

- porozumiewanie się w języku ojczystym,
- porozumiewanie się w językach obcych,
- kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne,
- kompetencje informatyczne,
- umiejętność uczenia się,
- kompetencje społeczne i obywatelskie,
- inicjatywność i przedsiębiorczość,
- świadomość i ekspresja kulturalna.

Wszystkie kompetencje kluczowe uznane są za jednakowo ważne, ponieważ posiadanie każdej z nich wpływa na polepszenie jakości życia człowieka w społeczeństwie wiedzy.

Mały Przedsiębiorca-innowacyjny program wychowania przedszkolnego

Wiele spośród nich wzajemnie się uzupełnia, pokrywa i wiąże. Opanowanie kompetencji komunikacyjnych, społecznych i matematycznych oraz w zakresie technologii informacyjnej, sprzyja rozwojowi umiejętności uczenia się, tak niezbędnych w podejmowaniu wszelkich działań o charakterze samokształceniowym. Z kolei świadomość i ekspresja kulturalna umożliwia człowiekowi określenie własnej tożsamości. Takie przygotowanie człowieka do funkcjonowania w społeczeństwie wiedzy sprzyja rozwojowi krytycznego myślenia, aktywności, kreatywności i inicjatywności, nabywaniu umiejętności rozwiązywania problemów, oceny ryzyka oraz podejmowania decyzji i świadomego kierowania emocjami. W kształtowaniu kompetencji kluczowych za bezwzględnie konieczne uznano kształtowanie motywacji do nauki oraz otwarcie na nowe wyzwania rzucane przez życie, na podejmowanie których wpływ wywiera wiara we własne możliwości, a także wiara w osiągnięcie sukcesu. Nie ulega wątpliwości, że dla realizacji takich celów w procesie edukacji dzieci, duże znaczenie ma uwzględnienie indywidualnych cech poszczególnych jednostek i ich predyspozycji.

Założenia te należy uzupełnić o wdrażanie zagadnień związanych z przedsiębiorczością. I w tym miejscu należy znowu zadać pytanie: Jaki powinien być człowiek XXI wieku?

Zadaniem dzisiejszej edukacji jest przygotowanie dziecka do umiejętnego radzenia sobie z własnymi emocjami, umiającego współdziałać z innymi, porozumiewania się, znającego i umiającego wykorzystywać współczesne technologie, a także przedsiębiorczego.

We współczesnej edukacji nie chodzi o to, aby uczeń zapamiętał i powtórzył słowa nauczyciela, ale aby potrafił wykazać się własnym rozumieniem wiedzy i aby wiedział jak i gdzie ją zastosować. W ujęciu konstruktywistycznym zmienia się **podstawowa aktywność nauczyciela wychowawcy** i definicja jego roli, którą przedstawię na przykładzie nauczyciela Montessori. Decydująca jest wewnętrzna postawa wychowawcy w stosunku do dziecka oraz jego pojmowanie własnej roli. Nauczyciel nie kształci i nie poucza dziecka, lecz jest jego pomocnikiem. Postawa ta wymaga od nauczyciela pedagogicznej refleksji i skupienia, a niekiedy odwrócenia od pedagogicznej tradycji i rutyny. Pedagog musi pożegnać się z wyobrażeniem, że to on tworzy i kieruje procesami kształcenia i wychowania. Wymaga to wewnętrznej zmiany postawy, zmiany perspektywy, która nie postrzega już pedagoga jako

Mały Przedsiębiorca-innowacyjny program wychowania przedszkolnego

stanowiące o wszystkim centrum, lecz akceptuje dziecko jako aktora swojego kształcenia. Przesuwa to akcenty, odciąża i uwalnia od nadmiernej presji, obarczając jednocześnie nową odpowiedzialnością, odmiennym pojmowaniem własnej roli: służba i pokora, dostrzeganie i miłość.

Wychowawcę, nauczyciela, pedagoga-hierarchia pedagogicznych zawodów nie ma tu nic do rzeczy, powinna cechować:

- zdolność obserwowania;
- umiejętność tworzenia więzi na zasadzie swobody opartej na wzajemnym szacunku;
- wyczucie odpowiedniego momentu na zasadzie „czekaj i obserwuj”;
- fachowość w wyjaśnianiu pojęć, zdarzeń bez nadmiaru słów

Tak więc istotny jest pedagogiczny profil, opierający się na dziecku i umożliwiający mu różne formy wyrazu w stworzonym w przemyślany i kompetentny sposób otoczeniu. W nim dziecko może samo się odnaleźć, poszerzyć swoje możliwości, rozwijać swoją indywidualność.

W ten sposób nauczyciel może mieć nadzieję na więcej humanizmu i cywilizacji, na więcej społecznych i demokratycznych kompetencji.

Nie można nie docenić wpływu otoczenia na psychiczne i fizyczne zdrowie człowieka. Dziecko w wieku przedszkolnym powinno znaleźć się w takim otoczeniu, którego charakter pozwoli mu tworzyć i rozwijać swoje możliwości. W myśl zasad Montessori o **przygotowanym otoczeniu** może mówić tylko ten nauczyciel, który oferuje dziecku przygotowaną pod względem metodycznym i dydaktycznym odpowiedź na wszystkie jego działania, których celem jest samokształcenie.³ Otoczenie to charakteryzuje się pewnymi zasadami:

- ciągłością;
- progresywnością;⁴
- prostotą;
- charakterem wyzwania;
- proporcjonalnością.

³ U. Steenberg „Pedagogika M. Montessori w przedszkolu”; 2003

Mały Przedsiębiorca-innowacyjny program wychowania przedszkolnego

Bardzo istotną rolę w ramach przygotowanego otoczenia odgrywa tzw. **materiał rozwojowy /Montessori/**, który nie jest niczym więcej, jak tylko towarzyszem dziecka w procesie kształtowania jego osobowości i tożsamości. Materiał ten zwany jest dydaktycznym materiałem dla zmysłów i charakteryzuje się pewnymi kryteriami:

- **izolacja trudności**-sztuka konstrukcji materiału polega na pomijaniu wszystkiego, co mogłoby odwracać uwagę od właściwych funkcji
- **ograniczenie** ilości elementów
- **autonomiczny charakter**-każdy materiał ma swój cel i umożliwia specyficzne doświadczenia
- **charakter wyzwania**-materiał poprzez swoją prostą formę i kształt stanowi wyzwanie i zachętę do działania
- **estetyczna jakość**-tradycyjny materiał Montessori łączy w sobie trwałość i piękno. Takie same cechy powinien spełniać materiał tworzony samodzielnie.
- nieustanna **kontrola błędów**-dziecko ma szansę na samodzielne odkrycie własnego problemu, błędu, skorygowanie go bez pomocy dorosłego, a radość z manipulowania nie zostanie zahamowana. Dzięki temu błąd nie stanie się wrogiem, a dziecko uczy się konstruktywnie obchodzić ze swoją rzeczywistością i szukać nowych rozwiązań. W ten sposób kształtuje swoją osobowość-osobowość człowieka przedsiębiorczego
- **funkcjonalność**-można łatwo rozpoznać ich dydaktyczne znaczenie
- **nauczanie integracyjne**- posługując się materiałem włącza się różne zmysły, które dzięki manipulacji są rozwijane
- **kluczowa funkcja**-polega na tym, że materiał nie jest celem samym w sobie. Spełnia on zadanie w momencie, w którym dziecko oderwane od materiału i rozumie transfer w otaczającym świecie. Materiał jest tylko kluczem do świata.
- **krzyżowanie się**-ten sam materiał można wykorzystać w różnych sferach poznawania świata.

Istotną cechą programu jest wykorzystywanie technologii informacyjno-komunikacyjnych, które stanowią integralną część środowiska funkcjonowania współczesnego człowieka. Można nawet powiedzieć, że dzięki swoim specyficznym cechom rozszerzyły to środowisko

Mały Przedsiębiorca-innowacyjny program wychowania przedszkolnego

w sposób do tej pory niespotykany. Technologia jest nie tylko źródłem poznania, ale stanowi również świetne narzędzie poznawcze, tworząc specyficzne środowisko wspierające aktywność i kreatywność człowieka, zachęcające do działań o charakterze eksploracyjnym, poszukiwania rozwiązań, negocjowania społecznego, samodzielnego nadawania znaczeń.

Zarówno przy pomocy tradycyjnych pomocy dydaktycznych, jak i nowoczesnych technologii możemy pomóc dziecku w budowaniu **poczucia wartości**, tak istotnej w procesie uczenia się. Właściwie ukierunkowane przez osobę dorosłą i wspólne z dziećmi odkrywanie świata pozwala im na uczenie się myślenia, planowania, obserwowania i wiedzy na temat własnych możliwości. Jeżeli pozwoli się dzieciom na podejmowanie decyzji /zgodnie z zasadami bezpieczeństwa/, staną się twórcze i odpowiedzialne, a także przedsiębiorcze.

Konstrukcja programu wychowania „Mały Przedsiębiorca” grupuje założenia podstawy programowej wychowania przedszkolnego w trzy podstawowe edukacje:

- Edukacja emocjonalna
- Savoir-vivre
- IT

Edukacje zawarte w programie zawierają treści pogłębione o zagadnienia związane z przedsiębiorczością, a ich układ uwarunkowany jest próbą odpowiedzi na pytanie jaki powinien być człowiek XXI wieku, zarówno w sferze rozwoju osobistego, zawodowego, jak i społecznego. **Przedsiębiorczość** jest tu rozumiana jako **zespół cech ludzkich , ułatwiających życie tak przyszłemu pracodawcy, jak i pracownikowi**. Myślę tutaj o takich cechach jak:

- aktywność i ekspansywność rozumiana jako stawianie sobie ambitnych celów dla osiągnięcia większych korzyści;
- umiejętności oceny ryzyka i gotowości do jego podjęcia;
- umiejętności przystosowywania się do zmieniających się warunków otoczenia;
- dostrzegania szans i ich wykorzystywanie;
- umiejętność pracy w zespole;
- kojarzenie faktów i wyciąganie trafnych wniosków;

Mały Przedsiębiorca-innowacyjny program wychowania przedszkolnego

- innowacyjność, rozumiana jako wprowadzanie i ciągle poszukiwanie twórczych ulepszeń.

Do zagadnień związanych z przedsiębiorczością, dzieci wprowadza Ślimaczek Monetka, który najpierw przebywa w Świecie Emocji, poznając w nim siebie i najbliższe otoczenie. Dziecko znajduje odpowiedzi na pytania: jaki jestem? jak wyglądam? Ten obszar wychowania umożliwia nabywanie umiejętności rozpoznawania własnych stanów emocjonalnych i znajdowania indywidualnych sposobów radzenia sobie z nimi. Poznanie własnej osoby pozwala poznać swoje mocne i słabe strony, uczy wiary we własne możliwości i potencjał sprawczy. W programie ważne jest uniezależnienie od nagrody, które w pedagogice M. Montessori zajmuje poczytne miejsce. Rolą nauczyciela jest dyskretne podpowiadanie dzieciom zasad zachowania. Dziecko wspólnie z nauczycielką analizuje, co było dobre, a co złe. Nauczycielka zachęca dzieci do samooceny zachowania, co daje dobre rezultaty, skłania do refleksji. Program stawia na bezinteresowne działania przedszkolaków. Tym samym odchodzi od behawiorystycznego wzmocniania zachowań.

Następnie Monetka poznaje siebie w relacjach z innymi. Poznaje przyjaciół /Mróweczki, Pszczołki, Biedroneczki, Żabki, Żuczki, Motylki i Bączki/. Są to jednocześnie nazwy grup przedszkolnych, a więc tym bardziej dziecko może nawiązać bliższy emocjonalny kontakt z bohaterami swoich dziecięcych zabaw. Dzieci wraz z przewodnikiem-Ślimaczkiem Monetką, uczą się wzajemnych relacji i poznają zasady dobrego wychowania opartego na ponadczasowych wartościach, takich jak: mądrość, radość, przyjaźń, prostota, samodyscyplina, piękno, życzliwość, miłość, miłosierdzie, empatia, autentyczność, zobowiązanie, pokora, dyspozycyjność, zaufanie, altruizm, inteligencja, otwartość, bezpieczeństwo, dialog, dyskrecja, umiowanie przyrody, entuzjazm, nadzieja, szczerłość, hojność, wdzięczność, honor, sprawiedliwość, pracowitość, wolność, posłuszeństwo, cierpliwość, pokój, prawdomówność, dotrzymywanie obietnic, roztropność, powaga, pojednanie, solidarność, refleksja, szacunek, odpowiedzialność, wiara, wielkoduszność, spokój, uczynność, dziękczynienie, szczęście, odwaga, uczciwość, gościnność.

Grupa przyjaciół przebywa również w świecie IT/ technologia informacyjna/. Ślimaczek Monetka i jego przyjaciele, w świecie techniki, poznają nowoczesne technologie, które mogą

Mały Przedsiębiorca-innowacyjny program wychowania przedszkolnego

zarówno utrudniać życie, jak i w nim pomagać i je ułatwiać. Mówimy tutaj o zagrożeniach związanych z korzystaniem z internetu, ochronie danych osobowych, netykietą, budową komputera, siecią internetową. W tej części programu dzieci poznają historię pieniądza, nominały monet, znaczenie pojęć kupno-sprzedaż, rodzaje sklepów, sposoby oszczędzania i przechowywania pieniędzy oraz reklamę i jej rolę w naszym życiu. Tutaj również nasi bohaterowie poznają, co to jest przedsiębiorczość i mają możliwość wykorzystania wcześniej zdobytej wiedzy z zakresu edukacji emocjonalnej, savoir-vivre i I.T.

5. Treści i umiejętności

Dobór treści z różnych dziedzin wiedzy nie jest uzasadniany zawartością programu, lecz autentycznymi zainteresowaniami poznawczymi dzieci, a czynności uczenia się poprzez zabawę, są osadzone w kontekście ich wiedzy osobistej.

Załącznik nr 1. Treści i umiejętności umieszczono na platformie edukacyjnej

<http://malyprzedsiębiorca.edu.pl>

6. Procedury osiągnięcia celów

Realizując program „Mały Przedsiębiorca”, należy pamiętać, że:

- ✓ cele zajęć powinny wynikać z programu wychowania;
- ✓ wymagania powinny wynikać z celów zajęć;
- ✓ zadania powinny prowadzić do osiągnięcia celów i wymagań;
- ✓ metody i formy pracy powinny wynikać z celów i treści oraz możliwości dzieci i angażować ich uwagę;
- ✓ przestrzeń edukacyjna powinna być dostosowana do metod i form pracy z dzieckiem;
- ✓ nauczyciel nieustannie powinien monitorować osiągnięcia dzieci. Może to robić również za pomocą testów-**załącznik nr 2,3,4** i ankiet-**załącznik nr 5**

W realizacji programu „Mały Przedsiębiorca” należy kierować się określonymi zasadami:

- ✓ pozwolić doświadczać;
- ✓ pozwolić na logiczne konsekwencje wcześniejszych działań;
- ✓ doświadczać za pomocą zmysłów /smaku, węchu, dotyku, wzroku, słuchu/;

Mały Przedsiębiorca-innowacyjny program wychowania przedszkolnego

- ✓ wspólnie z dziećmi dojść do tego, gdzie i jak szukać informacji;
- ✓ pokazać jak można je gromadzić;
- ✓ uzmysłwić, w jaki sposób można je wykorzystywać, chwalić się nimi, stosować w nowych sytuacjach;
- ✓ pozwolić na doświadczanie w swoim tempie, w myśl zasady „daj mi czas”;
- ✓ pobudzać zainteresowania dzieci, tak aby chciały się angażować w samodzielne wykonywanie zadań.

Program wychowania „Mały przedsiębiorca”, poprzez działanie, opiera się na wykorzystaniu wycieczek, obserwacji i rozmów w procesie wychowania.

Nieco inną metodą pracy na bazie programu „Mały Przedsiębiorca” będzie **platforma edukacyjna**. Serwis Platforma Edukacyjna, powstały w ramach projektu „Innowacyjny program nauczania i wychowania - Mały Przedsiębiorca”, jest formą e-learningową /przekazywanie wiedzy za pośrednictwem sieci/, która pozwala na zabawę i samodzielną naukę już od najmłodszych lat, za pomocą gier dydaktycznych, prezentacji multimedialnych.

Laptopy - pomoc dydaktyczna, umożliwiająca korzystanie z platformy edukacyjnej, pozwalająca na zabawę i samodzielną naukę za pomocą gier dydaktycznych.

Tablica multimedialna/interaktywne- Nowoczesna metodyka nauczania wymaga sięgania po coraz nowocześniejsze rozwiązania technologiczne. Tablica multimedialna jest jedną z najskuteczniejszych metod przyciągnięcia oraz utrzymania uwagi dzieci przez dłuższy okres czasu, a także polepszenia efektów nauczania. Jedną z zalet jakimi wyróżniają się tablice multimedialne, jest między innymi, ich ogromna uniwersalność. Niezależnie od rodzaju prowadzonych zajęć czy też grupy wiekowej, nauczyciel ma możliwość odpowiedniego dostosowania materiału i osiągnięcia w ten sposób zamierzonego efektu dydaktycznego. Istotnym elementem, jakim cechują się tablice interaktywne, jest fakt, iż spełniają one nie tylko podstawową rolę pomocy naukowej – aspekt dydaktyczny nie jest jedynym, w którym okazują się być pomocne. Poprzez aktywizowanie dzieci, poszerzanie nie tylko ich wiedzy, ale również umiejętności w bardzo szerokim zakresie, wspierają także działania nauczyciela w aspektach: wychowawczym i terapeutycznym, przy czym możliwości jakie oferuje są niezwykle bogate.

Mały Przedsiębiorca-innowacyjny program wychowania przedszkolnego

Karty pracy⁵

Dydaktyczne pomoce montesoriańskie /Materiał rozwojowy/

W pracy z uczniem może być wykorzystywany oryginalny zestaw pomocy dydaktycznych zwany Materiałem Montessori lub pomoce dydaktyczne przystosowane do tego celu.

Materiał ten powinien się charakteryzować:

- prostota, precyzją i estetyka wykonania,
- uwzględniać zasady stopniowania trudności,
- dostosowaniem do potrzeb rozwojowych ucznia,
- stanowić logiczną spójność ogniw ciągów tematycznych,
- konstrukcja powinna umożliwiać samodzielną kontrolę błędów,
- ograniczonością - dany rodzaj występuje tylko raz, w jednym egzemplarzu.

Materiał można podzielić na pięć kategorii:

1. **materiał do ćwiczeń z praktycznego życia**- związany z samoobsługą, troską o środowisko, zwyczajami i normami społecznymi;
2. **materiał sensoryczny**- rozwijający poznanie zmysłowe, służy pobudzeniu aktywności umysłowej;
3. materiały do nauki języka, matematyki, kultury i innych dziedzin wiedzy;
4. **materiały artystyczne**, związane z ekspresją muzyczną, plastyczną i zręcznościową dziecka;
5. **materiały religijne**, np. przedstawiające przypowieści biblijne.

Aranżacja przestrzeni /przygotowane otoczenie /⁶

Wspomaga w pełni harmonijny rozwój osobowości dziecka - sprawia, iż czuje się ono szczęśliwe i radosne; szybko i chętnie się uczy, w warunkach bezpieczeństwa psychicznego. Respektuje kolejne fazy zainteresowań, związane z rozwojem człowieka. Wszystkie materiały są uporządkowane tematycznie i łatwo dostępne - umieszczone w zasięgu ręki dziecka.

⁵ Zalecam karty pracy wydawnictwa Didasko

⁶ Ulrich Steenberg „Pedagogika Marii Montessori w przedszkolu”; 2003

Mały Przedsiębiorca-innowacyjny program wychowania przedszkolnego

Nauczyciel jest pośrednikiem pomiędzy otoczeniem i dzieckiem. Pomaga dziecku samodzielnie odkrywać rzeczywistość i zdobywać wiedzę.

Scenariusze wraz z załącznikami- proponowane scenariusze zajęć mają różnorodną tematykę. Dotyczą zarówno zajęć edukacyjnych, jak i treści rozszerzających. Można się dzięki nim dowiedzieć, jak w sposób interesujący, pozbawiony monotonii i zachęcający do myślenia, wprowadzać dzieci w świat twórczej aktywności. Większość scenariuszy zawiera propozycje metod aktywizujących. Scenariusze zajęć zawierają różnorodne tematy. Z pewnością nie wszystkie propozycje będą możliwe do wykorzystania w całości. Niektóre nauczyciele zmodyfikują, dostosowując je do realnych możliwości swoich wychowanków. Niewątpliwie scenariusze zajęć stanowią cenną pomoc dydaktyczną, nie tylko dla pedagogów o małym stażu pracy. Stanowią swoista skarbnicę pomysłów.

Załącznik nr 6: Scenariusze zajęć

Umieszczono na platformie edukacyjnej <http://malyprzedsiębiorca.edu.pl/>

7. Obserwacja i diagnoza przedszkolna

Obowiązek prowadzenia obserwacji pedagogicznych, mających na celu poznanie i zabezpieczenie potrzeb rozwojowych dzieci oraz dokumentowanie tych obserwacji, wynika z Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 9 lutego 2007 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. z dnia 27 lutego 2007 r. Nr 35, poz. 222)⁷

Analizując załącznik nr 1 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r., w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego, podstawy programowej kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół⁸, można dojść do wniosku, że zapomniano o rozwiązaniu kwestii działania w przypadku pojawiających się trudności w wychowaniu dziecka. Jeżeli takie trudności się pojawiają, a rodzic z różnych powodów odmawia współpracy, z sobie tylko znanych względów /niewiedzy, wstydu, braku

⁷ Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 9 lutego 2007 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. z dnia 27 lutego 2007 r. Nr 35, poz. 222)

⁸ Załącznik nr 1 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego podstawy programowej kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół

Mały Przedsiębiorca-innowacyjny program wychowania przedszkolnego

akceptacji problemu, lęku przed trudnościami, odrzuceniem/odmawia współpracy, w praktyce nauczycielowi zamyka to drogę działania dla dobra dziecka. Problem narasta, a wraz z

przechodzeniem na kolejne etapy edukacyjne może być źródłem różnego typu wykluczenia społecznego.

O trójfazowym pedagogicznym działaniu, obecnym w pedagogice M. Montessori opartym na **obserwacji, diagnozie** /ostrożnej ocenie i odpowiedziach na pytania: co dzieje się z dzieckiem? Co jest potrzebne do jego rozwoju?/ oraz **terapii**, czyli pozbawionego iluzji działania i stworzenia zewnętrznych warunków, które pomogą dziecku w rozwijaniu jego możliwości-można powiedzieć, że ma wiele słuszności.

Załącznik nr 7: Karta obserwacji dziecka Poziom I i II⁹

Załącznik nr 8: Karta gotowości szkolnej¹⁰

Umieszczono na platformie edukacyjnej <http://malyprzedsiębiorca.edu.pl/>

8. Obudowa metodyczna

Kryzys edukacji i wychowania, którego jesteśmy świadkami, wynika z rozbieżności pomiędzy potrzebami edukacyjnymi społeczeństwa, a możliwościami zaspokojenia ich przez obecny system oświatowy. Objawia się on niedoskonałością działań dydaktyczno - wychowawczych, postępującą degradacją moralną młodzieży, spadkiem zainteresowania wiedzą i samokształceniem oraz wzrostem zachowań agresywnych i przestępczych. Przekształcenia ustrojowe i gospodarcze, a także związana z nimi zmiana warunków życia, stawiają młodym ludziom coraz wyższe wymagania. Aby im sprostać winni zostać przygotowani do swobodnego poruszania się w rzeczywistości i kształtowania jej według własnych preferencji. Ważne również jest to, aby pokazać im twórcze podejście do świata, otwarcie na innych ludzi. Życie przecież należy do nich. Powinni, więc świadomie i efektywnie z niego korzystać. Innymi słowy powinni mieć poczucie podmiotowości. Terenem jej rozwijania niewątpliwie jest oświata. Tutaj podmiotowe funkcjonowanie dziecka urasta do wyjątkowej rangi, nadając osobliwy sens procesowi wychowania, który oparty jest na dialogu, wzajemnym zaufaniu i otwartości wychowanków i wychowawców. Wartości te w obliczu współczesnej rzeczywistości zdają się niezwykle ważnymi, a jednocześnie unikalnymi.

⁹ Karta obserwacji dziecka Poziom I i II

¹⁰ Karta gotowości szkolnej Poziom III

Mały Przedsiębiorca-innowacyjny program wychowania przedszkolnego

Zgodnie z założeniami progresywizmu pedagogicznego- nurtu prowadzącego do wyzwolenia poznawczej i twórczej aktywności dzieci i młodzieży, stworzenie warunków rozwoju ich osobowości, uwzględniania zdolności i zainteresowania.

Koncepcja progresywizmu, którą zastosował J. Dewey w pedagogice opierała się na poglądzie, że w nauczaniu dziecka, chodzi nie tyle o przekazanie mu określonej wiedzy, co o potraktowanie go jako aktywnego podmiotu poszukującego roztropnych rozwiązań, wyzwolenia aktywności i pasji, z której rodzi się nowa wiedza. Należy, więc wychodzić od zainteresowań dziecka i na nich się opierać.

Progresywizm pedagogiczny - jego różne odmiany teoretyczne i praktyczne - silnie akcentuje prawa dzieci, uwzględnia ich potrzeby, pragnienia i możliwości. Mocno oddziałuje na rzecz edukacji, w której uczące się dzieci stają się jej podmiotami.

Progresywiści nie ograniczają również roli nauczyciela i nie sprowadzają jej tylko do roli opiekuna. Nauczyciel organizuje środowisko wewnątrzszkolne, wycieczki poza przedszkole,

a także materiały dydaktyczne w celu rozwijania i stymulowania zainteresowań uczniów. Nauczyciel powinien także wzbudzać zainteresowanie dzieci pasywnych lub apatycznych. Koncentruje się na metodach poszukujących, pamiętając jednocześnie o tym, że cały proces wychowania i edukacji najmłodszych, nie może odbywać się tylko w oparciu o nie. Proces ten zorganizowany jest w taki sposób, aby wiele czynności odbywało się równocześnie. W myśl założeń nurtu progresywistycznego, zakładam również jak największą indywidualizację procesu dydaktycznego. Główną formą aktywności dzieci jest praca w małych zespołach oraz własna aktywność przedszkolaka.

Zapoczątkowany proces zmiany paradygmatu myślenia pedagogicznego uwidacznia się w szeregu nowych trendów, w myśleniu i działaniu pedagogicznym. Przyglądając się baczniej tym poczynaniom, można w wielu aspektach działalności dydaktyczno -wychowawczej odczytać współczesny wariant progresywizmu. Istotą tej edukacji i wychowania jest, jak twierdzi T. Bauman¹¹, pobudzanie motywacji jednostki, jako największej siły napędowej jej rozwoju. Wspomaganie jednostki w zdobywaniu samoświadomości i świadomości społecznej, uodparnianie jej na przemoc i manipulację oraz stwarzanie warunków do samokreacji i świadomego, aktywnego uczestnictwa w świecie. Zakłada się również

¹¹ T. Bauman „Uczenie się jako przedsięwzięcie na całe życie”; Kraków 2005

Mały Przedsiębiorca-innowacyjny program wychowania przedszkolnego

autentyczny, równorzędny z nauczycielem udział wychowanków w procesie kształcenia, którego istotą jest bogate, wielokierunkowe komunikowanie się. Tak postrzegany proces kształcenia i wychowania, jak twierdzi J. Radziewicz¹², stanowi płaszczyznę rozwoju jednostek aktywnych, krytycznych i twórczych, a także nowy sposób funkcjonowania nauczycieli i dzieci w edukacji. Nauczyciel ma wspierać, wspomagać rozwój dziecka, stwarzać jak najkorzystniejsze warunki do jego samorealizacji i samorozwoju, ma być empatycznym, otwartym i akceptującym przyjacielem i doradcą. Kreatorem rozwoju jest zaś samo dziecko. Nauczyciel, stosując aktywizujące metody pracy z dzieckiem podczas zajęć, umiejętnie prowadzi je do aktywnego rozwoju.

Dzieci powinny mieć również okazję do częstej aktywności w małych zespołach, co pozwala im na kształtowanie odpowiednich umiejętności społecznych, negocjowania rozwiązań, nauki trudnej sztuki argumentowania swoich racji.

Aby przyczynić się do lepszego rozwoju dzieci, program budowany jest na fundamencie progresywnym, w którym istotną rolę odgrywa aktywność dziecka. Ważna jest też zasada podmiotowości i idący za nią partnerski styl pracy, w którym ani dziecko, ani nauczyciel nie tracą swojej godności.

Partner, to przecież współuczestnik gry, zabawy czy rozmowy, to osoba równorzędna, równouprawniona. Partner może różnić się od nas wiekiem, doświadczeniem, wiedzą i umiejętnościami. Jeśli uznało się kogoś za partnera, to należy wykazywać cierpliwość w wysłuchaniu jego relacji, stworzyć szansę do wykazania się.

Partnerstwo z dzieckiem, musi być jednak stosowane w sposób rozumny i przemyślany. Źródłem partnerstwa jest szacunek dla rozwijającej się osobowości, wiara w ludzkie wartości, które łatwiej i prędzej ujawniają się w warunkach odpowiedzialności, w klimacie prawa do bycia sobą, w tym także prawa do błędów i ich naprawiania.

Aby dziecko mogło doświadczyć swojej podmiotowości, należy dążyć do wyznaczenia szerokich granic jego autonomii, w taki sposób, by mogło uczyć się podejmowania decyzji, realizowania ich, ponoszenia odpowiedzialności za skutki własnych decyzji. Przyznanie dzieciom prawa do podejmowania własnej, względnie autonomicznej aktywności, zależy od nauczyciela, od jego partnerskiego stylu pracy. Nauczyciel, tłumiący aktywność dzieci, często przerywający zabawę, nie liczący się z pomysłami dziecka, forsujący własną koncepcję

¹² J. Radziewicz „ Wychowawca i jego klasa”; Warszawa 1986

Mały Przedsiębiorca-innowacyjny program wychowania przedszkolnego

działania dziecka, może przyczynić się do zahamowania jego naturalnych cech osobowości i przyczynić się do poczucia dziecka, że robi coś nieodpowiedniego. Niecierpliwość w stosunku do dziecka, stosowanie kar, nakazów, przymusu znacznie obniżają gotowość najmłodszych do wysiłku. Tylko dziecko, które wierzy we własne siły, a rodzice i nauczyciele doceniają jego osiągnięcia i stwarzają mu warunki do podejmowania inicjatyw, ma szansę stać się odważne i twórcze.

M. Montessori ujęła sentencyjnie rolę nauczyciela w słowa: "Pomóż mi zrobić to samemu". Zamiast więc karać, należy wzmacniać, zamiast krytykować - doceniać, zamiast zniechęcać - zachęcać. Na takie działanie może pozwolić sobie ten nauczyciel, który umiejętnie zainspiruje i pokieruje działaniem dziecka w taki sposób, aby samo mogło dojść do rozwiązania problemu. Doświadczanie podmiotowości wymaga pełnej akceptacji dziecka przez nauczyciela. Akceptować dzieci to, przyjmować je, aprobować je takimi, jakie są, ze wszystkimi mocnymi i słabymi stronami ich ciała, psychiki i zachowania.

„Akceptując dzieci, wyrażamy naszą wiarę w to, że każdy z nich jest godny zaufania i jednocześnie tworzymy, jak twierdzi C. Rogers, klimat sprzyjający uczeniu się, aktualizowaniu możliwości rozwojowych dziecka. Klimat ten wyzwala ciekawość, aktywność badawczą, poszukującą, twórczą, kierowaną przez zainteresowania własne dzieci. Jest źródłem wewnętrznej motywacji do działania”¹³.

Program wychowania „Mały przedsiębiorca” poprzez działanie, opiera się na wykorzystaniu wycieczek, obserwacji i rozmów w procesie wychowania.

Mam nadzieję, że przyczyni się on do rozwinięcia wśród dzieci cech charakteryzujących ludzi przedsiębiorczych-przygotowanych do współdziałania, zdrowych emocjonalnie, zaradnych życiowo oraz stosujących w codziennym życiu zasady *savoir-vivre*. Mam również nadzieję, że dojdzie do celu, odbędzie się w atmosferze zaciekawienia, zarówno ze strony dzieci, jak i nauczycieli, w których ręce oddaję ten program.

¹³ C. Rogers „O stawianiu się osobą”; 2002

9. Notes